

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Pastuszko (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi M. J.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie
o sygn. II AKa 240/24,

po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 12 czerwca 2025 r.,

na podstawie art. 12 ust. 2, 3 i 4 oraz art. 17 ust. 3 ustawy dnia 17 czerwca 2004 r.
o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu
przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i
postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. II AKa 240/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. II AKa 240/24, w terminie trzech miesięcy od daty zwrotu akt;**
- 3. przyznaje M. J. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 5000 (pięć tysięcy) złotych za okres od 21 stycznia 2021 r. do 12 czerwca 2025 r.;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie;**

5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz M. J. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi.

Paweł Czubik Grzegorz Pastuszko Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Dnia 17 kwietnia 2025 r. (data nadania listu poleconego) M. J. (dalej także: „skarżący”) wniósł do Sądu Apelacyjnego w Warszawie skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie II AKa 240/24, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie. Zarządzeniem z 22 kwietnia 2025 r. Przewodniczący II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w Warszawie przekazał skargę M. J. do Sądu Najwyższego zgodnie z właściwością rzeczową. Pismem z 23 kwietnia 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego) Sąd Apelacyjny w Warszawie przedstawił ww. skargę Sądowi Najwyższemu. W przedmiotowej skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w niniejszej sprawie przed Sądem Apelacyjnym;
2. wydanie sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie jak najszybszego rozpoznania apelacji i zakończenia postępowania;
3. przyznanie na rzecz skarżącego odszkodowania w wysokości 10 000 zł;
4. zasądzenie na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania 200 zł;
5. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu ze znajdujących się w aktach sprawy dokumentów procesowych celem wykazania faktu kolejności chronologicznej podejmowanych czynności w sprawie.

Uzasadniając żądanie skargi, skarżący wskazał, że w listopadzie 2021 r. (a zatem 4 lata temu) został poinformowany, iż apelacja prokuratora od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 8 października 2021 r. została przyjęta do rozpoznania. Podniósł przy tym, że zasądzone zaskarżonym wyrokiem zadośćuczynienie zostało przyznane za oczywiście niesłuszne zatrzymanie i że jest to forma rekompensaty dla obywatela od Skarbu Państwa za szkodę

wyrządzoną bezprawnym działaniem. Jak podkreślił w tym kontekście, sprawiedliwość nakazuje, aby kwota zadośćuczynienia spełniała swoje zadanie rekompensaty winna być wypłacona niezwłocznie.

Dalej skarżący podał, że „niefrasobliwość Sądu Apelacyjnego powoduje, że sprawa procedowana jest w sposób zdecydowanie dłuższy niż wymagają tego realia skomplikowania sprawy”. Podzielił się też swoim wrażeniem, że „Skarb Państwa, który jest także zwierzchnikiem wymiaru sprawiedliwości sprawowanego wszak w imieniu Rzeczypospolitej, będąc sędzią we własnej sprawie, celowo przedłuża wydanie ostatecznego wyroku, swoiście odpłacając obywatelowi za czelność ubiegania się o sprawiedliwość”. W ocenie skarżącego „toczące się postępowanie apelacyjne, wprowadza duże obciążenie, przedłużając okres niepewności co do rozstrzygnięcia. Brak przy tym informowania obywatela co jest przyczyną tego stanu w formie jakiegokolwiek usprawiedliwienia. Sąd Apelacyjny wykonuje jakieś pozorne działania, wyznacza rozprawy później je odwołuje, zmienia sygnatury sprawy, wprowadzając zamieszanie, całkowicie niezrozumiałe dla przeciętnego obywatela. Nadawanie sprawie co rusz nowych numerów II AKa 240/24, II AKa 169/22, II Aka 468/21 nie przyczynia się do transparentności procedowania”.

Skarżący podniósł także, że Sąd Apelacyjny wyznaczał już w sprawie kilka terminów rozpoznania apelacji i je odwoływał. Jak przy tym zauważył, „Zapadają niezrozumiałe dla przeciętnego obywatela decyzje o powstrzymaniu się sędziów od orzekania, o wyłączeniu sędziów, o wadliwie powołanej KRS, wadach systemowych i całokształcie bałaganu jaki według niektórych sędziów zapanował w wymiarze sprawiedliwości”.

Dodatkowo skarżący zaapelował, żeby „sędziowie Ci którzy nie chcą orzekać prowadzili swe teoretyczne polemiki nie angażując w nie mojej sprawy, a kompetentni sędziowie, powołani do sądenia spraw, rozstrzygnęli prokuratorską apelację w najszybszym możliwym terminie”. Podkreślił jednocześnie, że cierpliwie czeka od 4 lat na jej rozstrzygnięcie, uważa apelację za bezzasadną i liczy na rychłe wypłacenie mu zasądzonej w 2021 r. kwoty.

W ocenie skarżącego „nie wystąpiła obiektywna sytuacja, która mogła uzasadniać przewlekłości postępowania, bowiem Sąd Apelacyjny może

owo postępowanie zakończyć na podstawie materiału dowodowego jakim aktualnie dysponuje”.

Uzasadniając żadaną kwotę, skarżący odniósł się do posiadanych informacji o wysokości przyznawanych w apelacji warszawskiej odszkodowań opiewających na minimalną kwotę 2000 zł co w jego ocenie w realiach Warszawy i kosztów życia w tym mieście jest sumą wręcz symboliczną, nie dającą żadnej satysfakcji po stronie skarżącego. Jak wskazał, kwota ta jest niższa od kwoty uposażenia minimalnego, powołał się na kwotę średniego wynagrodzenia w II kwartale 2024 r. w Warszawie i podał, że zasądzanie „zwyczajowo” 2000 zł jest lekceważeniem praw skarżącego.

Wreszcie skarżący podniósł, że czeka na rozstrzygnięcie 4 lata, zaznaczając zarazem, iż „oczekiwane 200 czy 300 zł miesięcznie za przewlekłość nie jest wygórowaną sumą”.

Sąd Apelacyjny w Warszawie nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych, w ramach, których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego

postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy: uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi; charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy; znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego; zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podkreślić ponadto należy, że prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiąc element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka określonym w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U. 1993 nr 61, poz. 284 ze zm., dalej: „EKPCz”). Przyjęcie ustawy o skardze na przewlekłość, stanowiło zresztą efekt stosowania EKPCz i wielokrotnego stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) naruszenia przez Polskę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Sąd Najwyższy ustalił, że na dzień rozpatrywania przezeń skargi postępowanie przed Sądem Apelacyjnym trwa od 24 listopada 2021 r. tj. ponad 42 miesiące.

Ponadto z przeprowadzonej przez Sąd Najwyższy w składzie orzekającym analizy akt sprawy II AKa 240/24 (obecna sygnatura) wyłania się następujący przebieg podejmowanych czynności: zarządzeniem z 24 listopada 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie wpisał sprawę do repertorium AKa pod sygn. 468/21. W dniu 25 listopada 2021 r. został wylosowany skład do rozpoznania sprawy. Zarządzeniem z 27 grudnia 2022 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej

na 28 marca 2023 r. Na rozprawie 23 marca 2023 r. Sąd z uwagi na skomplikowany charakter sprawy odroczył wydanie wyroku do 5 kwietnia 2023 r. Na rozprawie 5 kwietnia 2023 r. Sąd wznowił przewód sądowy celem uzupełnienia postępowania dowodowego i zwrócił się do Sądu Okręgowego w Warszawie o informację, który sąd prowadzi postępowanie cywilne. Rozprawę odroczone bez terminu. W wyniku losowania z 22 stycznia 2024 r. zmieniono sędziego referenta w sprawie II Aka 468/21. Zarządzeniem z 31 stycznia 2024 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na 5 kwietnia 2024 r. W dniu 2 kwietnia 2024 r. sędzia referent na podstawie art. 41 k.p.k. złożyła wniosek o swoje wyłączenie z rozpoznawania tej sprawy wskazując na okoliczność powołania jej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po 2017 r. i zaistnienia konieczności procesowej kontroli ukonstytuowania się Sądu z jej udziałem również w aspekcie skutków z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Postanowieniem z 25 kwietnia 2024 r. Sąd Apelacyjny wyłączył sędziego. W dniu 6 maja 2024 r. sędzia przewodnicząca składu w sprawie II Aka 468/21 złożyła wniosek o wyłączenie jej od rozpoznawania tej sprawy powołując się na wyrok pilotażowy ETPCz w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce, 50849/21 oraz powołanie na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po 2017 r. Postanowieniem z 23 maja 2024 r. Sąd Apelacyjny uwzględnił wniosek sędziego i wyłączył go od rozpoznania sprawy o sygn. II Aka 468/24. Zarządzeniem z 25 maja 2024 r. skierowano sprawę na „przedwydział” celem wylosowania sędziego referenta. W dniu 27 maja 2024 r. wylosowano sędziego referenta z VIII Wydziału Karnego. W wyniku zarządzenia z 29 maja 2024 r. Przewodniczącego VIII Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie VIII Aka 128/24 wylosowano pozostałych członków składu orzekającego. Zarządzeniem z 13 lipca 2024 r. w sprawie VIII Aka 128/24 wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na 21 listopada 2024 r. Na podstawie Zarządzenia nr 25/2024 Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13 sierpnia 2024 r. zakreślono z dniem 11 sierpnia 2024 r. sprawę w repertorium VIII Aka 128/24, a następnie wpisano ją pod sygnaturę II Aka 240/24. W dniu 16 października 2024 r. sędzia referent w sprawie II Aka 240/24 złożyła wniosek o rozważanie wyłączenia jej od rozpoznania przedmiotowej sprawy wskazując na stanowisko części sędziów

Sądu Najwyższego Izby Karnej odnoszące się do sędziów powołanych przez Prezydenta RP z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą z 8 grudnia 2017 r. Zarządzeniem z 20 listopada 2024 r. wobec nierozpoznania wniosku sędziego zdjęto sprawę z wokandy. Postanowieniem z 21 listopada 2024 r. Sąd Apelacyjny uwzględnił wniosek sędziego i wyłączył go od rozpoznania sprawy o sygn. II Aka 240/24. W dniu 21 listopada 2024 r. w sprawie II Aka 240/24 wylosowano nowego sędziego sprawozdawcę.

Jednocześnie Sąd Najwyższy ocenił, że charakter, stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy, a także zachowanie się stron w sprawie, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania, nie miało wpływu na powyższe. W związku z powyższym Sąd Najwyższy stwierdził przewlekłość postępowania.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącej, na jej żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 2000-20 000 zł, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, że strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Konsekwentnie sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18).

W przedmiotowej sprawie skarżący wniósł o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 10 000 zł.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość wysokość sumy pieniężnej, o której mowa we wskazanym przepisie, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej wartości minimalnej na poziomie 2000 zł.

Należy podkreślić, że od dnia wpływu apelacji prokuratora do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 24 listopada 2021 r., do dnia rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi, tj. 12 czerwca 2025 r. upłynęło ponad 42 miesiące. Jednocześnie wypada zauważyć, że postępowanie sądowe zostało zainicjowane wniesieniem przez skarżącego do Sądu Okręgowego w Warszawie 21 stycznia 2021 r. wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne stosowanie środków przymusu. Oznacza to, iż łączna długość postępowania sądowego wynosi ponad 4 lata.

Biorąc pod uwagę powyższe, w tym przebieg postępowania przed Sądem Apelacyjnym i podejmowane działania przez poszczególnych sędziów, a także szczególny rodzaj sprawy i jej znaczenie dla skarżącego, Sąd Najwyższy uznaje, że odpowiednia jest kwota 5000 zł za okres od 21 stycznia 2021 r. do 12 czerwca 2025 r. Tym samym w pozostałym zakresie żądanie skargi oddala.

Z uwagi na stwierdzoną przewlekłość postępowania wniosek skarżącego i zarazem brak wyznaczenia terminu rozpoznania sprawy, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie II Aka 240/24 w terminie trzech miesięcy od dnia zwrotu akt sprawy.

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania zwrócono skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

Paweł Czubik Grzegorz Pastuszko Maria Szczepaniec

[D.Z.]

[a.]